

men ganske vist i Modsætning til disse Lovforslag. Alt dette, hele dette Apparat, der har krævet baade megen Tid og en hel Del Penge, kunde sikkert være sparet. Det var ogsaa vor Mening, da man fra den højtærede Ministers Side søgte dette Udvalg nedsat. Med den Opgave, det fik, kunde det være sparet. Vi var kommet lige langt. Den kirkelige Administration kunde udmærket have gjort dette Forarbejde selv i Samraad med Mænd rundt omkring fra Menighederne og naturligvis ikke mindst med Sønderjyderne, som selv gennem den nordslesvigske Vælgerforening havde nedsat et kirkeligt Udvalg, der havde gennemarbejdet alle disse Spørgsmaal.

Den højtærede Kirkeminister har efter min Mening taget Opgaven langt større, end det havde været nødvendigt, og end det efter min Mening var ønskeligt. Jeg kommer her til at drage en Sammenligning med, hvad man fra hans Partis Side fandt rigtigt ved Grundlovsændringen. Da den sønderjydske Befolkning skulde forenes med den danske i politisk Henseende og ind under den fælles Grundlov, fremhævede man fra Venstres Side meget stærkt og skarpt, at man skulde indskrænke sig til det Minimum, der var absolut nødvendigt. Det blev nærmest gjort til en Forbrydelse den Gang at tage mere med, og vi fandt dog, at vort Standpunkt havde en Del Rimelighed for sig; da Sønderjyderne skulde ind under den danske Grundlov, vilde vi meget nødig have, at de skulde miste Rettigheder og Friheder, Valgretsaldre o. s. v., som de i hvert Fald i de sidste Aar havde haft. Vi fandt, det var rimeligt at tage Hensyn dertil og derfor at gøre den danske Grundlov, hvorindunder vi indbød Sønderjyderne, saa frisindet, saa demokratisk som muligt, nu da tilmed dette store Apparat skulde sættes i Scene, som en Grundlovsforandring er. Men man hævdede den Gang fra Venstres som fra konservativ Side, at vi dermed ligesom vilde slaa en højst uhyggelig Handel af; vi vilde ligesom tiltuske os nogle demokratiske Rettigheder her i Danmark, som det var ganske upassende at søge gennemført ved denne Lejlighed. Her skulde lige akkurat det ændres i Grundloven, som var nødvendigt, for at Sønderjyderne kunde blive repræsenteret i den danske Rigsdag, og ikke mere.

Den højtærede Kirkeminister gaar ved disse Lovforslags Fremsettelse den modsatte Vej. Han tager saa meget med som muligt. Han søger ved denne Foreningslovgivning, om man vil kalde den saadan, at faa saa meget af sine Forfatningstanker,

af sine kirkepolitiske Planer med, som han paa nogen Maade er i Stand til — bremset til en vis Grad af sin Kollega, Undervisningsministeren, holdt tilbage til en vis Grad af det Mindretal, der i Udvalget optræder paa en Række vigtige Punkter, og holdt tilbage ogsaa af andre Hensyn; men saa meget, han kan faa med, søger han at presse ind i denne Ramme.

Og her er jeg ved den anden Side af den Tilfredsstillelse, som jeg formener at den højtærede Kirkeminister føler ved Fremsettelsen og den eventuelle Gennemførelse af disse Lovforslag. Det er nemlig, saa vidt jeg kan skønne, et Forsøg paa at afslutte, at udbygge og afrunde det, Kirkeforfatningsværk, som den højtærede Kirkeminister begyndte paa her for godt og vel en Snes Aar siden, i Strid med de kirkepolitiske Tanker, der havde været Folketingets — ogsaa Venstres — i de tidligere halvthundrede Aar.

Den højtærede Kirkeminister tager en Del fra den preussiske Kirkeforfatning. Han tager en Del, og der er ogsaa noget, han ikke tager, og det er ganske betegnende, hvad han tager med, og hvad han ikke tager. Han tager ikke de direkte Præstevalg. Jeg erkender, at der i § 39 i Menighedsraadsloven er et Tilløb dertil; saa meget har han ment, at det dog var nødvendigt at gaa med til. Men de direkte Præstevalg af Sognemenigheden som en almindelig Institution, det, der var Folketingets gamle Krav, det, som Venstre indbragte Lovforslag om Gang paa Gang, tager han ikke med. Han bevarer i det væsentlige og principielt Menighedsraadene som den Ramme, gennem hvilken Indflydelsen paa Præsteansættelsen finder Sted. Den højtærede Kirkeminister tager ikke med den sønderjydske Ordning, hvorefter alle, der tilhører Kirken, derigennem ogsaa faar Valgret til Kirken, noget, der var nøje knyttet til hele den Ordning, de havde dernede. Der bevarer Ministeren Tilmeldingen og alt, hvad dermed følger, dette aktive Skridt, der skal foretages, hvorved alligevel Menighedsraadene slet ikke bliver Udtryk for hele Sognemenigheden. Derimod medtager Ministeren Provstiudvalgene, et Stykke preussisk Statskirkevæsen, som Ministeren ganske vist kun giver økonomiske Opgaver. Men økonomiske Opgaver er meget vigtige Opgaver. Med økonomiske Opgaver, med økonomisk Indflydelse, med økonomisk Magt følger meget ofte — ikke mindst i vor materielle Tid — ogsaa anden Indflydelse og Magt. Det er Spiren til mere, end det maaske ser ud til ved en overfladisk